Förslag om avdragsrätt för gåvor

Av kammarrättsfiskalen Klas Herrlin

I åtskilliga andra länder medges avdrag vid inkomstbeskattningen för gåvor till ideella ändamål. I vårt land har det länge funnits förespråkare för en sådan ordning. I riksdagen har t ex under en följd av år framställts motionsyrkanden som syftat till att en avdragsrätt för gåvor till ideella ändamål skall införas även hos oss. Dessa motioner har alltid avslagits. I den politiska situation som uppkommit genom det senaste valet är förutsättningarna annorlunda. I regeringsförklaringen uttalade sålunda den nya regeringen att gåvor till ideella och humanitära ändamål bör få dras av vid inkomstbeskattningen.

Den 30 december förra året tillkallades en utredning för att utforma ett system med avdragsrätt enligt regeringsförklaringen. Utredningen, som antagit namnet utredningen om avdrag för gåvor, överlämnade den 3 juni i år betänkandet Avdrag för gåvor (Ds B 1977:2) till budgetministern. I det följande lämnas i korthet en redogörelse för innehållet.

Den grundläggande frågan i utredningsarbetet har gällt mottagarkretsens omfattning, d v s att avgränsa de organisationer som skall anses bedriva sådan verksamhet att gåvor till dem bör vara avdragsgilla för givaren. Utredningen har härvid haft följande allmänna utgångspunkter för bedömningen.

En första förutsättning för avdragsrätt bör vara att den mottagande organisationen i princip åtnjuter skattelättnader för egen del. Detta krav uppfylls i stort sett om organisationen bedriver en verksamhet som kan betecknas som allmännyttig. En annan förutsättning följer av att uppdraget enligt direktiven inte varit att utforma en generell avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål utan endast för gåvor till ideella och humanitära ändamål. En ytterligare begränsning ligger i direktivens krav på att reglerna skall vara enkla att tillämpa och inte lämna utrymme för obehöriga skatteförmåner. Det är t ex uppenbart att ju vidare man gör mottagarkretsen, desto svårare blir det att hindra missbruk. En annan synpunkt som utredningen beaktat är att avdragsrätt för gåvor är något principiellt nytt i svensk skattelagstiftning och att det därför finns anledning att innan praktiska erfarenheter vunnits iakttaga en viss återhållsamhet. Utredningen har också tagit hänsyn till i vilken mån statsmakterna i andra sammanhang varit beredda att stödja verksamheten i fråga. Vidare har beaktats i vilken utsträckning organisationerna för sin verksamhet är beroende av frivilliga bidrag från enskilda personer.

Mot bakgrund av dessa överväganden föreslår utredningen att avdragsrätten skall omfatta gåvor till följande slag av organisationer.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:08

Trossamfund. Utredningen anknyter till begreppet trossamfund i religionsfrihetslagen. Enligt denna lag förstås med trossamfund sammanslutning för religiös verksamhet, vari ingår att anordna gudstjänst. Utredningen anser dock att ett visst ytterligare mått av bredd och kontinuitet hos organisationen än vad denna bestämning kräver bör fordras. Som förutsättning för avdragsrätt uppställs därför att organisationen *regelbundet* anordnar *offentlig* gudstjänst.

Med trossamfund jämställs ett par andra slag av organisationer. Det ena är samarbetsorgan för trossamfund. Det andra är formellt självständiga föreningar och stiftelser som bedriver en verksamhet som i praktiken endast utgör ett led i ett trossamfunds.

Organisationer som utövar *hjälpverksamhet.* Det är här fråga om organisationer av skiftande karaktär som har det gemensamt, att de utövar verksamhet till förmån för personer som behöver bistånd av särskilda sociala eller ekonomiska skäl. Som exempel kan nämnas organisationer som arbetar för att hjälpa ungdomar eller vuxna, som t ex på grund av alkohol- eller narkotikamissbruk kommit på sned i samhället.

Organisationer som arbetar för att *bekämpa sjukdomar* eller för att *förbättra villkoren för sjuka eller handikappade.* Hit hör t ex organisationer som bedriver insamlingar till förmån för medicinsk forskning samt handikapporganisationer.

Organisationer som utövar *internationell biståndsverksamhet.* Till denna grupp hör de organisationer som kanaliserar insamlingsmedel till underutvecklade länder och katastrofdrabbade områden.

Organisationer som verkar för *internationellt samförstånd* eller *respekt för mänskliga rättigheter.* För avdragsrätt fordras att organisationens arbete sker från en bred bas. Detta innebär att gåva till organisation med partipolitisk anknytning eller inriktning inte medför avdragsrätt. Dessutom krävs att organisationen har en viss stadga och kontinuitet.

Avdragsrätten omfattar endast gåvor till svenska organisationer — ideella föreningar och stiftelser. Organisationens storlek och struktur saknar i princip betydelse. För avdragsrätt krävs att organisationen i överensstämmelse med sina stadgar uteslutande eller så gott som uteslutande utövar kvalificerande verksamhet. Kongruens skall således råda mellan stadgarna och verksamheten.

Ytterligare ett par villkor som gäller organisationens verksamhet föreskrivs. Sålunda förutsätts att organisationen bedriver verksamhet i en omfattning som skäligen svarar mot erhållna gåvor och andra inkomster. Fondering av gåvomedel tillåts således endast i begränsad utsträckning. Vidare får verksamheten inte vara inriktad på bestämda personer, t ex medlemmarna av en släkt eller en sluten förenings medlemmar. Att verksamheten bedrivs till förmån för medlemmarna i en öppen förening utgör däremot inte hinder mot avdrag.

Utredningen diskuterar om skattelättnaden bör komma till uttryck genom avdrag vid taxeringen eller genom en direkt reduktion av skatten och stannar

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:08

för det förra alternativet. Endast kontanta gåvor berättigar till avdrag. Sammanlagt medges avdrag med högst 2 000 kr per år. I fråga om makar avser maximigränsen var och en av makarna. Gåvoavdrag får inte föranleda underskott vid taxeringen som kan utnyttjas av make eller genom förlustavdrag för senare beskattningsår.

I princip hindrar inget att avdrag medges för flera gåvor till en eller flera organisationer så länge maximibeloppet inte överskrids. Av administrativa skäl har dock även en lägsta beloppsgräns på 200 kr uppställts. Gåvor till en och samma organisation räknas dock samman.

I syfte främst att underlätta taxeringen föreslås att de organisationer, till vilka gåvor kan ges med avdragsrätt, skall upptas på en särskild förteckning som upprättas av riksskatteverket. Förteckningen skall dock inte vara formellt bindande. Verkan av att en organisation är upptagen på förteckningen blir att taxeringsnämnderna — om gåvan är styrkt — normalt utan vidare skall kunna medge avdrag. Om avdrag yrkas för gåva till en organisation som inte är upptagen på förteckningen bör å andra sidan en restriktiv hållning intas av taxeringsnämnden. Avdrag bör då medges endast om den skattskyldige presterar utredning varav otvetydigt framgår att organisationen har sådan karaktär att gåvan är avdragsgill.

Det ankommer givetvis på skattskyldig som yrkar avdrag att styrka att gåva utgivits. Några särskilda formkrav härför har inte uppställts. Kvitto som utvisar att ett belopp som motsvarar gåvan satts in på postgirokonto eller bankgirokonto som tillhör organisationen bör t ex normalt kunna godtas.

Med hänsyn till att avdragsrätt för gåvor är något principiellt nytt i svensk skattelagstiftning har, som redan antytts, utredningen utformat sina förslag med en viss försiktighet. När systemet varit i kraft en tid och erfarenhet vunnits av tillämpningen anser utredningen därför att kretsen av organisationer som omfattas av systemet bör ses över. Även andra frågor kan behöva omprövas mot bakgrund av praktiska erfarenheter. På grund härav har utredningen begränsat sina förslag till att gälla gåvor som lämnats under åren 1978—1981.

Förslagen avses följaktligen träda i kraft den 1 januari 1978 och tillämpas första gången vid 1979 års taxering.

Utredningen har vidare enligt tilläggsdirektiv haft i uppdrag att utforma ett förslag till arvsskattebefrielse för trossamfund m fl. Utredningens förslag i denna del innebär att den grupp av religiösa organisationer som omfattas av avdragsrätten skall vara befriade från arvsskatt.

[1] I utredningen har ingått ambassadören Olle Dahlén som särskild utredare, kammarrättsassessorn Per Anclow som sakkunnig, länsrådet Lars Johanson som expert och artikelförf. som sekreterare.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:08